అడవి రాజ్యం

— మడిగంటి సుజాతారెడ్డి

(కిందటి సంచిక తరువాయి)

తోట కోసమని భూమి చూడమని ఆనందరావు అతనికి చెప్పాడు. "తోట కోసమా? ఏ ఇల్లో, ప్లాటో అయితే బాగుంటుంది." సలహా ఇచ్చినట్లుగా అన్నాడు కోటేశ్వరరావు సుశీల వైపు చూస్తూ. "ఇప్పుడు కిరాయి ఇంట్లో ఉంటున్నాం. కాని ఆ ఇల్లేదో తోటలో కట్టుకోవాలని ఉంది మా ఆవిడకు." ఆనందరావు భార్యవైపు చూస్తూ చిరునవ్వు నవ్వి అన్నాడు.

"ఓహో! తోటలో ఇల్లు కట్టుకుని ఉండాలని వదినగారి కోరికన్నమాట! బాగుంది! కాని —" కాస్సేపాగాడి కోటేశ్వరరావు.

"ఏమిటి? తోటకు కావల్సినంత భూమి నగర శివార్లలో దొరకదంటారా?" ఆతురతగా అడిగింది సుశీల.

"అది కాదమ్మా. దొరకదని ఏమీలేదు. హైదరాబాద్ చుట్టూ భూములే. కాని— రిటైర్ అవుతున్నారు కదా! ఆ బాదరబందీ ఎందుకు? హాయిగా ప్లాటు కొనుక్కుని ఇల్లు పోర్షన్లుగా కట్టుకుని ఓ పోర్షన్‌లో మీరుండి మిగతావి కిరాయిలకిచ్చుకుంటే మీకు బోలెడు డబ్బు" తన అభిప్రాయం చెప్పాడు కోటేశ్వరరావు.

కిరాయిల కియ్యాలని ఇంటి చుట్టూ ఇంత జాగాకూడా వదలకుండా కిక్కిరిసినట్లుగా చిన్నచిన్న గదులతో ఇండ్లు కట్టి కిరాయిలకు ఇస్తుంటారు. అది సుశీలకు నచ్చదు. ఇంటి ముందు, వెనుకా ఇంత జాగా ఉండాలి. ఇంటి ముందు పూలచెట్లు, ఇంటివెనుక కూరగాయల పాదులు, మొక్కలుండాలి. ఇల్లంటే అలా కట్టాలి కాని, కిక్కిరిసినట్లు కట్టి డబ్బు కక్కుర్తితో ఇల్లు కట్టడం సుశీలకిష్టంలేదు. ఇదంతా ఆలోచిస్తుండగానే కోటేశ్వరరావు అన్నాడు —

"మీకు తోట వేసుకోవాలనుకుంటే సరే! భూమి చూస్తాను."

"భూమి మరీ దూరంగా ఉండకూడదు కోటేశ్వరరావుగారూ! పట్నానికి దగ్గరగా ఉండేటట్లు చూడండి. అంటే నేననేది —బస్సు సౌకర్యమున్న భూమి చూడండి" అన్నాడు ఆనందరావు.

"భలేవాడివయ్యా!" పెద్దగా నవ్వాడు కోటేశ్వరరావు. "మరి తోట వేసుకునేంత భూమి కావాలంటే పట్నానికి దూరంగా పోవలసివస్తుంది. పట్నానికి చుట్టూ అరవైమైళ్లదాకా నీకు భూములెక్కడ దొరుకుతాయి. వ్యవసాయ భూములన్నీ ఇంటి ప్లాట్లు అయ్యాయి. నయానో భయానో రైతులు భూములమ్ముకుని పట్నంలో ఇళ్లు కట్టుకుంటున్నారు. కొందరు వ్యాపారాలు చేసుకుంటున్నారు. ఇంకా కొందరు రెంటికి చెడ్డ రేవడులై తిరుగుతున్నారు. అదీ పరిస్థితి! సరే మీరిద్దరూ తోట వేసుకుని ఆ తోటలో ఓ చిన్నకుటీరంలాంటి ఇల్లు కట్టుకుని ప్రశాంతంగా ఉండాలనుకుంటున్నారు. రిటైరైన డబ్బు ఉంది. దానికేం లోటు లేదు. కావాలంటే మీ అబ్బాయిలను డాలర్లు పంపమని అడగవచ్చు."

"మా అబ్బాయిలను డబ్బు అడిగి వాళ్ళను ఇబ్బంది పెట్టాలని లేదు. ఉన్న డబ్బుతోనే అంతా సర్దుకొని స్థిరపడాలని మా ఉద్దేశం" అంది సుశీల.

"ఎట్లా అయినా ఫరవాలేదు. భూమి కావాలన్నారు కదా!—అది నాకు వదిలిపెట్టండి కాని నాకు వారంరోజులు టైం ఇయ్యండి చాలు! వెంటనే రిజిష్టరయ్యే భూమి మీకు నేను చూసిపెడ్తా! సరేనా!— వదినగారు!" కోటేశ్వరరావు సుశీలవైపు చూశాడు.

సుశీల తన కల ఫలించే రోజులొస్తున్నాయని సంతోషంగా నవ్వింది.

కోటేశ్వరరావు వాగ్దానం చేసినట్లుగానే వారం రోజులకు వచ్చాడు. అక్కడ భూమి ఉంది ఇక్కడ భూమి ఉంది. అని జాడలు తెచ్చాడు. కోటేశ్వరరావు వృత్తి అదే కాబట్టి అన్ని వివరాలతో భూమి జాడలు తెచ్చాడు. "చెప్పండి! తోటకు భూమి మీకు ఎక్కడ కావాలంటే అక్కడ దొరుకుతుంది! ఎక్కడ తీసుకుంటారో చెప్పండి!" అని కోటేస్వ్రరావు భూమి వివరాలు చెప్పాడు. కొన్ని పట్నానికి అరవైమైళ్ళుదాటి ఉంటే కొన్ని నలభై మైళ్ళలోనే ఉన్నాయి. చివరకు సుశీల, ఆనందరావులు పట్నానికి కాస్త దగ్గరగా ఉన్న బస్సు సౌకర్యమున్న భూమిని ఎన్నుకున్నారు. "ఎకరం ఎట్లా అంటున్నారు—" అడిగింది సుశీల "మీరు ఎన్ని ఎకరాలు కావాలన్నా తీసుకోవచ్చు. ఐదా—పదా—ఇరవయ్యా? లేకపోతే నూరా?—" "అయ్యో!— అన్ని ఎకరాలు మాకెందుకండి. ఇంతకు ఎకరం భూమి ధర ఎంత?—" అడిగింది సుశీల భయంగా ఎంత చెప్తాడో ఏమో అనుకొని "ఎకరం లక్ష అనడు కదా!—" అనుకుంది మనసులో.

"ధర గురించి మీరు ఆలోచించకండి. పట్నానికి దగ్గర ఇంత భూమి దొరకదు. దొరికినప్పుడే కావాల్సినంత తీసుకోండి"

అన్నాడు కోటేశ్వరరావు.

"భూమి ధర చెప్పక ఇవన్ని మాట లేంటి" మనస్సులో విసుకున్నాడు ఆనం దరావు. ఎంత చెప్తాడో ఏమో అని సుశీ లకు భయం. "ధర ఎంతో ముందు చెప్పండి—" అంది సుశీల "ధర గురించి ఆలోచించవద్దని చెప్పున్నానా! ధర ఎంతో లేదు. అది ఒక రైతుది. సాగు చేసిన చెలక. మీరు ముళ్ళకంపలు నరక్కోవలసిన అవ సరం లేదు. భూమి తోటకు రెడీగా చదును చేసి ఉంది. చుట్టూకంచె పెట్టుకొని బోరు వేసుకుంటే చాలు. మీరు కోరుకుంటున్న ట్లుగా ఓ చిన్న కుటీరం లాంటి ఇల్లు కట్టు కొని హాయిగా మీరక్కడ చెట్లు చేమలు పెంచుకుంటూ ఉండవచ్చు. మిమ్మల్ని "కోన్‌హై" అనే వాడుండడు!—" చెప్తుపో తున్నాడు కోటేశ్వర్రావు. అతని వాక్రప్రవా హాన్ని ఆపుతూ ఆనందరావు "కోటేశ్వర రావుగారు! ముందు భూమి ధర ఏమిటో చెప్పండి. దాన్నిబట్టి మేము ఆలోచిస్తాం— " అన్నాడు.

కోటేశ్వర్రావు తన వాక్ర్రవాహాన్నాపి సుశీలవైపు ఆనందరావు వైపు చూశాడు."ధర —ఎకరానికి ఎంతో లేదు —యాభైవేలు—" అన్నాడు.

"యాభైవేలా?!—" అంది సుశీల వెంటనే. "అవును ప్లాట్లు ధరలు చూస్తు న్నాం కదా. అవి మండిపోవడం లేదా? ఇక మరి తోటకు భూమి! ఎకరానికి యాభై వేలంటే ఎక్కువేమి కాదు—" అనుకు న్నాడు ఆనందరావు— "యాభైవేలు!— బాగానే ఉంది. సుశీలా! ఒకసారి మనం భూమి చూసివద్దా అప్పుడు నిర్ణయించు కుందాం" అన్నాడు పైకి.

"యాభైవేలు!— ఏమి తగ్గించడా?—" ఆశగా సుశీల కోటేశ్వరరావు వైపు చూసింది. "అయ్యో తల్లీ అన్నీ నేను మాట్లాడి బేరం చేసి తర్వాతే ఆ రైతు ఈ ధరకు ఒప్పుకున్నాడు. ధర విషయంలో మీరేమి అనుమానపడకండి. ఇది మీకు చాలా చవకగా వస్తున్నది. మరో చోటికి పోతే ఎకరానికి లక్ష—మూడులక్షలంటు న్నారు. కళ్ళు మూసుకొని ధర గురించి ఆలోచించకుండా ఈ భూమి తీసుకోండి! ఎన్ని ఎకరాలు తీసుకుంటారు?"— అడి గాడు కోటేశ్వరరావు.

"ముందు భూమి చూద్దాం. ఆ తర్వాత చెప్తాం" అన్నాడు ఆనందరావు.

ఒకరోజు కోటేశ్వరరావు జీపు తెచ్చి సుశీల, ఆనందరావులను భూమి చూపిం చడానికి తీసుకెళ్లాడు. పట్నం నుంచి మంచి రోడ్డు ఉంది. మరీ దూరంగా లేదు. భూమి కూడా చదునుచేసి చక్కగా ఉంది. ఎక్కడా ఒక్కరాయి లేదు. ఎర్రగా కుంకు మపువ్వు పరిచినట్లుగా ఉంది.

"ఎర్రభూమి తోటలకు మంచిదండి" సుశీల ఆనం దం పట్టలేకుండా ఉంది. ఎక్కడ ఏ చెట్లు వేయాలి? ఎక్కడ కూరగాయల మొక్క లుండాలి. ఎక్కడ ఇల్లుకట్టు కోవాలి? అన్నీ చకాచకా సుశీల ఊహించుకుంటూ ఆ భూమివైపే చూస్తూ నిల్చుం డిపోయింది. సుశీల తన్మ యత్వం చూసి—

> ఏమ్మా మీరింతకు ముందు ఎక్కడైనా ప్రోగ్రాంలు ఇచ్చారా?
> అడిగాడు విలేఖరి వీణాలతని.
>
> లేదండీ... కానీ టీవిలో సంతాపసూచకంగా వాయించమని నన్ను రానుపోను ఖర్చులతో దగ్గ రుండి తీసుకెళ్ళారు అంది వీణవాయించే వీణాలత.

"భూమి నచ్చిందా వదినగారు!—" అడిగాడు కోటేశ్వరరావు.

"చాలా బాగుందండి. ఏమండీ!—" అని సుశీల భర్తవైపు చూసి—" ఆలస్యం చేయొద్దు వెంటనే డబ్బిచ్చి రిజిస్ట్రేషను చేయించుకుందాం" అంది. ఆమె కలలు ఫలించే రోజు ఎంతో దూరంలో లేదను కుంది. ఆనందరావు అటుఇటు చూస్తూ ఆ భూమి ఎవరిది, ఈ భూమి ఎవరిది అని అడుగుతున్నాడు. "ఈ భూమి గురించి ఏం చిక్కుల్లేవు కదా!— అంతా క్లియరు గానే ఉందా?—" అడిగాడు ఆనందరావు.

"అంతా క్లియరే. ఎందుకు మీకు పట్టా కాగితాలు తెచ్చి చూపిస్తాను. చూశాకే నిర్ణయం చేసుకోండి. పక్క పక్క ఇన్నా ళ్ళనుంచి ఉంటున్నాం. నన్ను అనుమాని స్తున్నారా? మీరేం ఆ విషయంలో భయ పడే అవసరం లేదు. నిశ్చింతగా డబ్బు ఇవ్వండి వెంటనే రిజిస్ట్రేషను చేయించు కోండి!—" అన్నాడు కోటేశ్వరరావు.

సుశీల, ఆనందరావులకు భూమి నచ్చింది. వాళ్ల దగ్గరున్న డబ్బునుబట్టి నాలుగెకరాలు తీసుకోవాలనుకున్నారు. రెండు లక్షలు భూమికి అవుతుంది. రిజిస్ట్రేషన్‌కు కొద్దిగా ఉంటుంది. పోగా మిగిలిన లక్ష రూపాయలు కంచె, బోరు, ఇల్లు, కొన్ని మొక్కలు నాటడా నికి సరిపెట్టుకోవాలి. ఇకపోతే నెలనెలా పెన్షన్ వస్తుంది. తోటమీద ఏదైనా ఆదాయం వచ్చేం తవరకు పెన్షన్‌తో నడుపుకోవాలి అని అనుకు న్నారు.

కోటేశ్వరరావు రైతుకు డబ్బు ఇప్పించి వెంటనే రిజిస్ట్రేషన్ తతంగం పూర్తిచేశాడు. రిజిస్ట్రేషన్ ఆఫీసుకు సుశీల, ఆనందరావు వెళ్లారు. అనుకున్న టైంకు కోటేశ్వరరావు రైతును తీసుకువచ్చాడు. అమ్మకం చేసిన ట్లుగా కాగితాలు ఆఫీసు బయటి ప్రాంగణంలో ఉన్నవాళ్లే టైపు చేసి ఇచ్చారు.

"ఈ కాగితాల మీద మీరు సంతకం చేయండి" అని కోటేశ్వరరావు టైపు అయిన స్టాంపు పేపర్లు తెచ్చాడు.

"భూమి సుశీల పేర కొంటున్నాం." అని భార్యవైపు చూసి "నువ్వు సంతకం చేయి" అన్నాడు ఆనందరావు.

సంతకం అయినతర్వాత కోటేశ్వరరావు లోపలికెళ్లి కొంతసేపటికి బయటికి వచ్చాడు. స్టాంపు కాగితంమీద ఏవో ముద్రలున్నాయి.

"ఇదిగో! రిజిస్ట్రేషన్ అయిపోయింది. మరి నాకివ్వవలసిన కమీషన్!"

కోటేశ్వరరావు కమీషన్ డబ్బు ఆనందరావు తెచ్చాడు. షర్టు లోపలి జేబులోంచి తీసి ఆ డబ్బు ఇచ్చాడు.

"మరి ఆఫీసు మామూళ్లు —అవి లేంది పని కాదుగా. అదీ ఇంత తొందరగా—" అని పళ్లు బయటపెట్టి ఏ ధ్వని లేకుండానే నవ్వాడు కోటేశ్వరరావు. ఏ చప్పుడు లేని ఇటువంటి నవ్వు చాలా ప్రమాదకరమైందని ఆనందరావు ఎప్పుడో ఎక్కడో చదివాడు. అది జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఆ డబ్బు ఇవ్వాలనిపించ లేదు. ఇష్టం లేకున్నా "ఎంత?" అని అడి గాడు.

కోటేశ్వరరావు చెప్పాడు.

"అబ్బ! అంతనా?" అనుకున్నాడు ఆనం దరావు మనస్సులోనే. డబ్బు తీసి ఇచ్చాడు.

చేతిలో డబ్బు ఉంది కాబట్టి వెంటనే ఆనం దరావు భూమి చుట్టూ కర్రలు పాతి, ముళ్లతీ గెను చుట్టించాడు. బోరు వేయించాడు. రెండు గదులున్న చిన్న పెంకుటిల్లు కట్టిం చాడు. అక్కడక్కడా చిన్న చిన్న ఇళ్లు ఉన్నాయి. బస్సుల రాకపోకలున్నాయి. మను షులు తిరుగుతూ కనిపించారు. భయంలేదు. అందుకని ఊళ్లో ఇల్లు ఖాళీచేసి ఆ ఇంటికి వెళ్లి పోయాడు.

లేవగానే తాజా గాలి! ప్రశాంతమైన వాతా వారణం! పచ్చని పరిసరాలు సుశీల కదంతా ఎంతో ఆనందాన్నిచ్చింది. ఆనందరావు కూడా పొద్దున్నే లేచి భూమంతా చుట్టేసి వస్తు న్నాడు.

మృగశిరకార్తె వచ్చింది. అంతకుముందే కొబ్బరి, మామిడి, జామ, సపోటా మొదలైన మొక్కలకోసం ఆనందరావు గుంటలు తీయిం చాడు. ఎరువు తెప్పించి నింపించాడు. మొదటి వాన పడగానే సుశీల పాదులు

తీయించి రకరకాల కూరగాయల విత్తనాలు వేయించింది. పళ్లమొక్కలు నాటారు.

"నాకిక్కడ ఏం పని లేదనిపిస్తుందండి. అందులో వచ్చేపోయే వాళ్లు, మాట్లాడే అమ్మలక్కలు లేరుగదా —అంతా తీరికగా ఉన్నట్లుంది. ఒక బర్రెను కొనుక్కుందాం. మనకూ లేవగానే తాజాపాలు కాఫీకి ఉంటాయి. మనం వాడుకోగా మిగిలినవి అమ్ముకోవచ్చు. ఇక్కడ రోడ్డుమీదికి పాల వ్యాన్ వస్తుందట!" అంది సుశీల ఒకరోజు.

"అది సరే! మళ్లీ బర్రె అదీ అనేసరికి ఓ మనిషి— జీతగాడు కావాల్సి వస్తాడు. ఇప్పుడు కూలివాళ్లతో సరిపెట్టుకుంటున్నాం." ఆలోచనగా అన్నాడు ఆనందరావు.

"ఓ మనిషి ఉంటే మంచిదే కదండీ! మనకూ ఒక తోడు ఉంటుంది."

"సరే! కాని డబ్బంతా అయిపోయిందే" వెనుకా ముందాడాడు ఆనందరావు.

"అప్పుడే మూడు లక్షలూ అయిపోయాయా?" అంది సుశీల ఆశ్చర్యంగా.

"ఇదిగో చూడు— లెక్క రాసిపెట్టాను."

"ఆఁ ఆ లెక్కలన్నీ నాకెందుకు?" ఆలోచించింది సుశీల.

"ఇదిగో నా బంగారు గాజులున్నాయి కదా. ఇవి అమ్మి బర్రెను కొనుక్కురండి." అని చేతినుంచి గాజులు తీసిచ్చింది సుశీల.

"ఇప్పుడు గాజులమ్మడం ఎందుకు?" ఆనందరావుకది ఇష్టం కాలేదు.

"అమ్మితే ఏమిటండీ! మళ్లీ ఆదాయం వచ్చాక కొనుక్కోవచ్చు!" అంది సుశీల.

ఆనందరావు బర్రెను తెచ్చినతర్వాత సుశీలకు చేతినిండా పని అయింది. కూరగాయల మొక్కలు లేచాయి. వాటికి పాదులు తవ్వడం, తీగలు పాకడానికి కర్రలు పాతడం, పందిళ్లు వేయడం జీతగాని సాయంతో చేసింది. అక్కడక్కడా బంతిచెట్లు లేచాయి. సుశీలకు తన చిన్ననాడు మిరపతోటల్లో బంతి చెట్లు పెట్టేవాళ్లు. పచ్చని ఎర్రని మిరపతోటలో పసుపుపచ్చ బంగారం రంగులో బంతి పూలు ఎంతో అందంగా ఉండేవి. మోటబావి దగ్గర నాటిన బంతిపూలు దీపావళికి, సంక్రాంతికి దండలుగా గుచ్చి తను ఇంటి గుమ్మాలకు, ఎద్దులకొమ్ములకు అలంకరించేది!" అది మనస్సులో చిత్రంలా కనిపించి సుశీల పులకరించింది.

"బంతిపూలు పూచాక అన్నీ గుచ్చి గుమ్మాలకు వేలాడదీయాలి!" అనుకుంది.

ఆనందరావు తన పెన్షన్‌నుంచే జీతగానికి జీతం ఇస్తున్నాడు. వాళ్ల ఇంటిఖర్చు ఆ డబ్బుతోనే జరుగుతున్నది. ఆనందరావు స్నేహితులు, సుశీల ఇరుగుపొరుగు స్నేహితులు వాళ్లింటికి వచ్చారు.

"నీ రిటైరుమెంటు జీవితం చాలా బాగుందోయ్" అని ఆనందరావు స్నేహితులు అభినందించారు. సుశీల స్నేహితులు ఈర్ష్యపడ్డారు. అయినా అది దాచుకొని "చాలా మంచి పని చేశావ్ సుశీలా!" అన్నారు.

"అమెరికా నుంచి మా అబ్బాయిలు ఈ బాదరబందీ పెట్టుకోకు నాన్నా! —అని ఉత్తరాలు రాశారు —అయినా తెగించామనుకోండి!" —నవ్వాడు ఆనందరావు.

ఆ రోజు రాత్రి సుశీల, ఆనందరావులు ముచ్చట్లు చెప్పుకుంటూ ఉండిపోయి చాలా ఆలస్యంగా నిద్రపోయారు. వాళ్ళు లేచేసరికి సూర్యుని వేడి కిరణాలు అంతటా వ్యాపించాయి. "అరే! పొద్దుపోయిందే! జీతగాడు కూడా మనల్ని లేపలేదు!" అనుకుంటూ బయటికి వచ్చాడు ఆనందరావు. అటు ఇటు చూశాడు. ఏదో ఖాళీగా కన్పించింది. బర్రె ఉండే పాక వైపు చూశాడు.

"అయ్యో! బర్రె దూడ లేవు!" నోరు తెరిచాడు ఆనందరావు. మబ్బులోనే పాలు పితకడానికి చేరుకుంటానని జీతగాడు వాళ్ళ అక్క ఇంటికి దగ్గరలోనే ఉన్న ఊరికి వెళ్ళాడు.

"ఇంకా రాలేదు లక్కయ్య! —మరి బర్రె దూడా ఏమైనట్లు! —" అటు యిటు దూరంగా దృష్టి సారించి పరిశీలనగా చూశాడు ఆనందరావు.

బర్రె ఎక్కడా కన్పడలేదు. దూరంగా లక్కయ్య వస్తూ కన్పించాడు. ఆనందరావు వాడికి ఎదురుగా గబగబా నడిచి "బర్రె దూడలు ఏవి?—" అడిగాడు ఆతురతగా.

ఇంతలో సుశీల బయటికి వచ్చి "ఏమైందండీ!" అని అడిగింది.

"బర్రె దూడ —రెండూ కన్పించడం లేదు —" అన్నాడు ఆనందరావు. ఆయన గొంతులో కంగారు ధ్వనించింది. కళ్ళల్లో దైన్యం ప్రవేశించింది. లక్కయ్య అటు యిటు పరిశీలనగా చూసి "బర్రెనూ దూడనూ ఎవరో తోలుకొని పోయింర్రు" అన్నాడు.

"తోలుకొని పోవడమేమిటిరా! —" కంగారు పడ్తూ అడిగింది సుశీల.

"బర్రెనూ దూడనూ ఎవరో ఎత్తుకొనిపోయింర్రు —" అన్నాడు లక్కయ్య.

"అంటే —దొంగతనమా! —" బిక్కమొహాలతో అడిగారు సుశీల, ఆనందరావులు ఒకే సారి.

"గదేనండి! —లేకపోతే కట్టేసిన పలుపు తాళ్ళు గుంజలకే ఉన్నాయి. మరి ఎక్కడికి పోతాయి! —"

సుశీలకు ఏడుపు ముంచుకువచ్చింది. ఆనందరావు కన్నీళ్ళు కార్చలేదంతే.

ఆ రోజంతా సుశీల, ఆనందరావులు నిరుత్సాహంగానే ఉన్నారు. బర్రె దూడలు లేకపోతే ఏం పని లేనట్లుగానే ఉంది. లక్కయ్య కూరగాయల పాదుల్లో, పండ్ల చెట్ల పాదుల్లో కలుపు తీస్తూ బయటనే ఉండిపోయాడు.

"ఊరికి ఇంత దగ్గరగా ఉన్నా ఏమీ రక్షణ లేదండి. పాకలో కట్టేసిన వాటిని ఎట్లా తోలుక పోతారు! —" మాటిమాటికీ ఇవే మాటలంటూ సుశీల ఏ పనీ ముట్టుకోకుండా కుర్చీలో కూర్చుండిపోయింది. ఆమెకు అమ్మిన గాజులు గుర్తుకు వచ్చి దుఃఖం వస్తోంది.

"అయినా —తోలుకుపోతుంటే అరవను కూడా అరవలేదండి —" అంది సుశీల.

"అవి అరవకుండా వాళ్ళేమైనా చేసి ఉంటారు." ఆనందరావు ఒక్కచోట కూర్చోలేక పోతున్నాడు. అటు యిటు పచార్లు చేస్తున్నాడు. బర్రె దూడలు పోయి రెండు రోజులయింది. ఈ రెండు రోజులు సుశీల, ఆనందరావులు ఇంట్లో ఎవరో పోయినట్లుగానే విచారంగా ఉన్నారు. మూడో రోజు పొద్దున సుశీల, ఆనందరావులు ఇంటి ముందు తిరుగుతున్నారు. జీతగాడు లక్కయ్య మోటారు ఆన్ చేసి మొక్కలకు నీళ్ళు పెడ్తున్నాడు. ఈ రెండు నెలల్లో మొక్కలు బాగానే మారాకు వేసి పచ్చగా ఎదిగాయి. ఒకటి రెండు మామిడి, జామ మొక్కలు ఎండిపోతే వెంటనే కొత్త మొక్కలు తెచ్చి వేశారు. కూరగాయల మొక్కలు తీగలు కూడా పచ్చగా బాగా ఎదుగుతున్నాయి. "నేల మంచిదే" అనుకుంది సుశీల.

లక్కయ్య మొక్కలకు కాలువలు మళ్ళిస్తూ ఇంటి వెనకాలకు వెళ్ళిపోయాడు. సుశీల, ఆనందరావులు ప్రకృతి రమణీయతను చూస్తూ ఉండిపోయారు. ఇంతలో నలుగురు మనుషులు వచ్చి నిశ్శబ్దంగా వాళ్ళ ముందు నిల్చున్నారు.

(ఇంకా ఉంది)

ఓ ప్రేమికుల జంట పార్కులో మాట్లాడుకుంటున్నారు.
'రాధా— మీ ఫ్రెండు రాణీ చాలా మంచిదికదూ?' అడిగాడు గోపీ.

'ఒక్క మంచితనమేమిటీ? అందం చదువు డబ్బూ అన్నీ వున్నాయి' అంది రాధ.

'అయితే, నన్నుమర్చిపో రాధా నేనామెను పెళ్ళిచేసుకుంటా' అన్నాడు గోపీ.